Slovenski List.

Neodvisno slovensko krščanskosocijalno glasilo.

Štev. 41. V Ljubljani, v soboto 11. oktobra 1902. Letnik VII.

„Slovenski List“ izhaja v sobotah dopoludne. — Naročnina je za vse leto 8 K, za četrt leta 2 K. Vsaka številka stane 14 vin. — Dopisi pošiljajo se uredništvu „Slovenskega Lista“ — Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo; rokopisi se ne vračajo. — Naročnina, reklamacije in oznanila se pošiljajo upravništvu „Slov. Lista“. Uredništvo in upravništvo sta v Ljubljani Stari trg štev. 19. Uradne ure od 9 do 12 ure dop. — Oznanila se računajo po navadni ceni.

Kmetijske razmere.

Ravnatelj c. kr. kmetijske družbe kranjske je izdal letos brošuro „Kmetijske razmere na Kranjskem“.

Brali smo jo s pridom in soglašamo v marsičem z njega izvajanji. Priznavamo popolnoma, da je naše kmetsko gospodarstvo pasivno, da propada. Ali z njega izvajanji, kako kmetijskemu prepadanju pomoči, se ne moremo po vsem strinjati. Utis od cele razprave smo dobili, da gospod ravnatelj temelji na menšestersko-liberalnem gospodarskem stališču, češ, da zadružna misel, oziroma socijalna preosnova malo pomore in „kakor razmere na Kranjskem stoje, je glavno sredstvo v to svrho (rešitev kmetije), da se kranjsko kmetovanje pred vsem tehniško korenito preustroji in zboljša.

G. Pirc smatra za prvo tehniško zboljšanje kmetijstva, da bode kmet shajal, da ne bo pasiven, potem še le socijalna preosnova, ako se hoče njega aktivno stanje še zboljšati.

Tu gredo mnenja narazen in gospod ravnatelj naj nam ne zameri, ako stojimo mi na nekoliko širšem stališču in smo vedno še mnenja da ne zadostuje zastaviti sile le za tehniško zboljšanje kmetijstva, temveč da je obsežno socijalno in tehniško delo potrebno, da se reši kmet propada.

Kmetu vzbuditi čut samozavesti o važnosti svojega lepega stanu, priznati njemu tudi politične pravice, ki mu v sedanji družbi tičejo, vzbuditi čut skupnosti, ki se ravno vzbuja po socijalnih razpravah, to smatramo za prvo. Ako se čut samozavesti in misel socijalne preosnove vname v širokih kmetskih slojih, potem se iz tega izcimi takorekoč samo ob sebi tudi stremljenje po tehniškem izboljšanju kmetijstva. — Gospod ravnatelj izpeljuje svojo misel nasprotno: najprej tehniško izboljšanje kmetijstva, potem drugo. Mi pa pravimo, vse pojdi pararelno, in da se nam naša misel zdi prava, bomo skušali dokazati.

Kmetu najprej politične pravice.

Bodimo odkritosrčni in priznajmo, da je kmet in delavec v svojih političnih pravicah prikrajšan. Leta 1848. je padla tlaka, kmet je postal prost grajščinske gospode ali politične pravice si je uzurpiralo liberalno meščanstvo, grajščinska gospoda in plutokratija.

Dandanes se pri nas vlada le na videz konstitucijalno, ker ljudsko mnenje, to je mnenje kmeta, delavca in malega obrtnika malo velja. Pretežen upliv v državni upravi ima birokracija in z njo združeni elementi.

Veleposestvo ima v državnem zboru in v deželnih zbornicah za spoznanje manj poslancev kakor kmetsko ljudstvo, vpliva pa in veljave pa saj toliko, če ne več kakor kmetski poslanci. Tudi meščanstvo ima v primeri s svojim številom nasproti kmetu preveč političnih pravic.

Ako je kmet najvažneji sloj in tudi najštevilnejši sloj v človeški družbi, zato mu gredo tudi njega številu primerne politične pravice. To je logično in tudi pravično.

Kdor je tedaj pravi kmetski prijatelj, bo pri vsaki priliki naglašal in kmeta opozarjal, da je v svojih političnih pravicah prikrajšan. In s tem bo storil veliko dobro kmetu in človeški družbi.

Kmet je potrpežljiv, prenaša krivice, ki se mu gode do gotove meje. — Ako doseže po politični evoluciji svoje politične pravice, bo prav; ako se mu pa politične pravice kratijo do tistega časa, ko propade gospodarsko in pride do zavesti, da se je izkoriščal drugim slojem v prid, sam pa bil prikrajšan politično in gospodarsko, potem ne vemo, kakšen bo konec.

Seveda so tudi taki ljudje, ki naglašajo prijateljstvo do kmeta, ali političnih pravic si na ljubo kmetskemu stanu nočejo dati omejiti.

Devetdeset graščinskih družin na Kranjskem ima toliko veljave v političnem oziru kakor več stotisoč kmetov. Tako razmerje se je preživelo in mora pasti.

Zato pa dajte kmetu politično pravico, ki mu gre: s tem bo rasla pri njem samozavest in ponos na svoj stan. In skrita energija se bo pojavila v kmetskem ljudstvu, ko sedaj tiha resignacija in nezadovoljnost poljeti v kmetski ljudski duši. Razširjenje njega političnih pravic bo pa rodilo v njem veselo upanje v boljšo gospodarsko bodočnost. In to upanje bo rodilo napredno delo v njegovem gospodarstvu. — Ako bo kmet glede političnih pravic na tisti stopinji z mestno ali celo graščinsko gospodo, potem bo tudi njega samozavest ali energija vzrasla. — Sedaj seveda je drugače. Gotova gospoda in birokracija ga politično vladajo, kmet pa s klobukom v roki stoji za vrati. Seveda dolgo ne more več tako dalje, ker preveč se je že grešilo na njegovo potrpežljivost.

Socijalna preosnova.

Tudi mi se štejemo med one grešnike, ki smo mnenja, da samo tehniško zboljšanje ne zadostuje, da kmet gospodarsko in socijalno dojde do pravega stališča.

Poglejmo najprej nekoliko okolu sebe v človeško družbo. — Vse stremi za združevanjem v prid svojemu stanu. Advokati imajo svoje zbornice, ki se zavzemajo za koristi njihovega stanu.

Ko je lansko leto justično ministerstvo hotelo svojevoljno premeniti advokatski tarif in jih nekoliko omejiti v zaslužku, tedaj so zagnali strašanski krik in so se pripravljali na zadnje sredstvo — na štrajk.

Zdravniki imajo svoje zbornice, da varujejo koristi svojega stanu in na Kranjskem so določili svoje posebne minimalne tarife.

Bogati veleposestniki in fabrikantje imajo kartele, kjer združeno določajo cene izdelkom.

Celo državni uradniki imajo svoja društva, da varujejo materijelne interese svojega stanu.

Ako je tem malim in velikim gospodom koristno združevanje na ta ali oni način, zakaj

Vrnite mi dušo!

Zamahnil je po zraku, da so se gosti svinčenosivkasti oblaki tobakovega dima razpršili in plavali kakor tanke prosojne meglice.

„O svojad, ki se zove ljudje, vrni mi dušo nazaj; isto lepo dušo, ki je brez toge, brez greha poklekala pred svojega Boga in mu odkrivala najskrivnejše svoje misli! Bila je takrat angelsko-srečna. Spoznanje, grenko spoznanje ljudi pogazilo je njeno lepoto in solzeči se roga svet v obraz!“ — — — — — — — — — — — —

Smiljanovič je bil moj najboljši prijatelj že iz gimnazije. Pozneje, ko smo se razšli, se nisva videla dokaj časa.

Nekoč sem se vozil z železnico v kupeju druzega razreda in ondi sva se nepričakovano naletela.

Bil me je vesel; vsaj, kadar je človeku duša le prepolna, tedaj iščemo človeka, da mu z otroško zaupnostjo potožimo. Smiljanovič je pripovedoval o svojem burnem življenju, ki je včrtal mlademu možu globoke poteze bridkosti. Da, trpel je, kakor trpi malokdo. Kadar se je dotaknil grenkih spominov, zatisnil je oči, glas mu je vibriral, in zdelo se mi je, da njegova duša iznova trpi.

„O moja duša! Bila je kakor roža enodnevnica, bela lilija v umetno izdelani vazi, ki odpira izvoru luči svoje deviške kelihe, da solnčni žarki poljubljajo njene pestre cvetove, da slednji zatrepečejo vsled gorkih poljubov. Kaj je lilija brez cvetov, brez deviškobelih peres? O ljudje! čemu iztrgate nežne cvetove duše, mladostne ideale ter vsilite človeku mrzlega malika vsakdanje sleparsko-prikrite umazanosti. Mari čudo, da vas solznih oči preklinja oropana duša in vas obsoja med zveri?“

2.

„Prijatelj, ali se nismo nekedaj navduševali za svete vezi kolegijalnosti in še svetejše in nežnejše vezi ljubezni? Da, da . . . Svet lovi idealne tepce na tak lim, a v resnici kupčuje z obema“.

Cinični smeh se mu je zazibal na ustnih.

„Evo ti, jaz ti dokažem resnico“.

Zapalil si je novo smodko, puhnil parkrat dima in pričel:

„Gospod Smiljanovič, čaka vas lepa bodočnost“, tako mi je nekoč rekel moj šef.

„Poznali so pač moje zmožnosti, ki sem jih zastavil v uradu z vso energijo“.

„S svojimi tovariši sem mnogo občeval. Bili so izvečine ljudje, ki iz ljubezni do svojega kruhka nosijo bodisi svinčene križe in store vse, da le parkrat več vgriznejo. Mojo vihravo naravo poznaš. Kadar sem se razvnel, tedaj sem govoril naravnost, kot kak revolucijonarni akcijoner. Govorili smo o vsem mogočem in nismo se ogibali, če je tuintam katera padla po čem višjem. Nisem se bal. V tolikrat proslavljeno in prezvečeno stanovsko kolegijalnost sem zaupal vse.“

„Bodite oprezni, gospod Smiljanovič; sicer sem prav zadovoljen z vami, toda — no, jaz upam, da se poboljšate. Sicer pa jaz ljubim odkrite ljudi“.

Tako mi je nekoč zopet šef nanosljal nekaj opominov, katerih pomena si nisem mogel razjasniti. Bodite oprezni — poboljšanje mi svetuje — himna o odkritih ljudeh — vse to mi je bilo nejasno. Slednjič sem vendar začel dvomiti o sveti kolegijalnosti, a zopet ljudi, olikanih ljudi nisem mogel motriti s tako nizkega stala.

Govorili smo še večkrat.

„Dovolj je tožb, gospod Smiljanovič; vi vtegnete meni docela izpriditi vaše kolege, ki so dobri in nepokvarjeni ljudje“.

je združevanje ravno kmetom škodljivo ali vsaj male koristi?

Ne, mi nismo tako skeptiški, kakor g. Pirc, temveč vidimo združevanje kmeta v produktivnih in dobavnih in denarnih zadrugah kot prva najvažnejša etapa do osamosvoje kmetskega stanu.

Kakor je dr. Krek prav rekel na drugem katol. shodu, da pri združevanju produktivnih slojev ni glavno materijelni dobiček, temveč moralni. Kmet ali delavec, ki je član te ali one organizacije, neguje skupno misel, misel solidarnosti. Liberalno gospodarsko načelo je atomiziralo človeško družbo, vsled tega je egojizem došel do neznanega viška. — Kdor je tedaj priznavatelj liberalnih gospodarskih načel, mora vzlic svojemu boljšemu prepričanju zmanjševati vrednost socijalne misli v kmetskem gospodarskem gibanju. Zato se nam nič čudno ne zdi, ako g. Pirc išče z vsem trudom napak in temnih stranij v zadružnem gibanju, katerih napak tudi tajiti nočemo, kar je vendar pri prvem razvoju ob sebi umevno.

Nočemo se spuščati glede zadružništva v daljno razmotrivanje. Omeniti hočemo le nekaj. G. Pirc nam je v kričečih barvah naslikal propadanje kmetije in nam priporočil kot edino sredstvo, da se to propadanje vstavi, tehniško zboljšanje pridelovanja in obdelovanja na naši kmetiji. Treba pa je po njegovem zatrdilu energiškega dela in velikih sredstev. Vendar kako pa naj se kmetu pomaga in ako bi bila tudi velika sredstva na razpolago, ako ostane kmet malodušen in vsak zase brez vsake skupne misli?

Zadružna organizacija v denarnih in produktivnih, ponekod tudi dobavnih zadrugah dvigne kmeta iz malodušnosti in ga navduši za skupno stanovsko misel in medsebojno podpiranje.

Kako naj bo kmet dovzeten za komasacijo zemljišč, ako bo vsak posestnik zase na svojo stran vlekel?

Kako naj se tehniško olajša pridelovanje s stroji pri naši mali kmetiji, ako ne s skupno organizacijo? Že sedaj so v malem sicer, nekatera kmetijska društva in rajfajznove posojilnice svojim občanom zadrugarjem nakupile različne poljedelske stroje. Pozneje se bo gotovo še več storilo, zlasti ako bo dežela in država priskočila z denarnimi sredstvi na pomoč.

Če se pa zadružništvo tako malo upošteva in ako bi se res moglo zatreti, kar iz strankarske mržnje želi znana liberalna klika, potem bi se rešilno delo države in dežele zelo, zelo otežkočilo. — Kdor hoče kmetu dobro in ne samo z besedo, ta naj ne zatira zadružne misli v kmetskem ljudstvu, ampak pospešuje. — Naše mnenje je: tehniško zboljšanje kmetije je najlažje in najuspešneje na podlagi že deloma razvite zadružne organizacije.

Seveda trdijo klevetniki na zadružno organizacijo na Kranjskem, da niso nasprotniki „prave“ organizacije, nasprotniki so le „farške sleparije“. Pri tem seveda odpira najbolj široko svoja usta in kriči v dežel prvak teh kmetskih prijateljev g. dr. Tavčar. Vsa čast mu, on je spisal že dokaj povesti, tudi je v „Slovenskem pravniku“ prav krvavo barval oderuhe z Notranjskega. — Prav radi bi ga poslušali in morebiti tudi ubogali, ako bi nam pokazal praktično „pravo“ kmetsko organizacijo. Ali na tem polju je samo kritik, romantično kričeči kritik s svojo stranko učiteljev, trgovcev in kmetskih kramarjev vred. — Pozitivnega nič, niti ena misel! Zato nam pa je prav žal, da je politično prijateljstvo zavedlo tudi g. Pirca v vrste Tavčarjevih kritikov, dasi on zadružništva ne zametuje, vendar mu ne pripisuje posebne odločilne važnosti v naši kmetiji.

Sklepamo. — Kmetsko gospodarstvo je pri nas v veliki krizi, deloma iz tehniške zaostalosti deloma iz drugih vzrokov.

Mi imamo prepričanje, da se kmetija napravi aktivna v glavnem s tehniškim zboljšanjem pridelovanja, ali to je izvedljivo le ob istočasnem pospeševanju zadružne kmetske organizacije. Eno drugo popolnjuje.

Pred vsem pa dajte kmetu zastopstvo v upravnih deželnih zbornicah in v zakonodajnem državnem zboru relativno njegovemu številu.

Kmet naj po svojih poslancih sam sodeluje pri rešilnem delu za kmetijo. Sedaj seveda je v teh zbornicah v primeri svojemu številu po svojih poslancih v veliki manjšini. — Zastopniki grajščinske gospode in zastopniki bogatih židov so v večini in odločajo, kar se zdi njim prav in kar njihovemu žepu ne škoduje.

Zato pa se tudi pri nas vedno glasneje sliši klic:

Ven s splošno in enako volivno pravico! — Proč z volivnimi privilegiji!

Vlada, Lahi, Slovenci.

Kakih velikanskih borb stane Slovence, če hočejo priti do kake slovenske šole, to nam najbolj dokazuje tržaško-slovensko šolsko vprašanje, kateremu nasprotujejo Lahi in avsrijska vlada. Kakor je razvidno iz slovenskih časopisov, hočejo se vsi Slovenci potegovati za slovenske šole v Trstu.

Kako vse drugače pa postopa vlada z Lahi. Pred nekaterimi leti se je sl. avstrijska vlada sama ponudila, da drage volje sprejme laške občinske srednje šole v državno oskrbo — a Lahi so to dobrohotnost vlade velikodušno odklonili.

Te dni smo izvedeli iz laških tržaških listov, zakaj so Lahi v svoji objestnosti odklonili vladino ponudbo. Ker so se bali, da bi ne bila vlada uvedla slovenskih paralelk na laških srednjih šolah.

Ljudje božji, vi ki poznate avstrijsko vlado, kakom na Slovencem ponuja povsod slovenske šole, kako nam odpira povsod brez naših prošenj ljudske, srednje in visoke šole, vi, ki veste, kako sili c. kr. avstrijska vlada tržaškim Slovencem slovenske šole že skozi 18 let in kako se bore tržaški Slovenci že 18 let proti slovenskim šolam, Vi, katerim je znano, da kar mrgoli na Slovenskem slovenskih šol — Vi vsi morate pritrditi Lahom, da imajo popolnoma prav, da so se branili sprejeti vladino ponudbo, ker slavna vlada bi vendar ne mogla nikjer več najti slovenskih otrok v vsej njeni dobrohotnosti do Slovencev, ako bi slovenskim agitatorjem na ljubo odprla tudi na laških šolah slovenske paralelke.

Vidiš, sl. vlada, kam si prišla. Laškim preobjestnežem mašiš usta z vsem, samo da jim vstrežeš. Ponujaš in daješ jim laške namestnike, ponujaš in daješ jim laške šole — Slovence zatiraš, njim odbijaš vsako še bolj upravičeno zahtevo, a Lahi ti dajejo za vse to za plačilo, da kričijo v svet, da si bolj slovenskega mišljenja in slovenskih dejanj nego so sami Slovenci.

Liberalna postrežljivost in vljudnost.

Iz Idrije.

Zadnjič smo si ogledali dela, s katerimi se liberalci tako radi ponašajo. Splošno so sodili, da smo mnogo premehki — še neprijatelj naš ta in oni je povdarjal, da imamo preradi rokavice na rokah, kadar poročamo o liberalcih, oziroma o liberalnem gospodarstvu. Kako lepo bi se n. pr. — pravijo — čitalo in kako zanimivo bi bilo natančneje poročati, kake mešetarije rabi županstvo, kadar hiše nakupuje. Navadno mešetarji posredujejo mej kupcem in prodajalcem, da poslednjemu kaj odbijejo. Mešetarji naših liberalcev pa imajo to posebnost, da posežejo vmes, samo da občina dražje plača. Gospoda župana mati je bila pripravljena prodati svojo hišo za 10.000 K. Bog si vedi, kdo je pomešetaril, — in gospod župan je plačal svoji mamici 18.000 kron.

Pred kratkim je kupila občina hišo Andreja P., da se bode lahko hodilo v realko. Posestnik je bil pripravljen prodati hišo za 5000 K. Pomešetaril je vmes znani občinski odbornik — in res, občina je dala za hišo 6000 kron. Kajpada, saj imamo denar, erar bo tako plačal 90 odstotkov.

Pa o tem ne bomo danes pisali, saj nam bode dala prihodnja „Jednakopravnost“ priliko, da o tem še spregovorimo. Danes pokažemo le na nekaj zgledih, kako vljudni in postrežljivi so liberalci.

Da bi ne bili svojim prijateljem prijazni, si ne drznemo dvomiti. Saj smo že večkrat slišali, kako je kdo vzdihoval: „Ne veš, prijatelj, kako mi je težko delati proti svojemu prepričanju. A ne morem drugače, ako hočem kaj zaslužiti. Če se pokažem klerikalca ne dobim ničesar“. — To je jako moška in zadostno priča, da so liberalni gospodarji do svojih postrežljivi.

Kdor pa ni liberalnega duha, kakor so sedanji gospod župan, tisti pa lahko naleti. Siromak je bil ter skoro slep. Usmilili so se ga socijalni demokratje ter mu dali nekaj zaslužiti s pisanjem. Vendar pa je bilo premalo, da bi mogel shajati. Zato se predrzne in gre k gospodu županu ter zaprosi podpore. A skupil jo je: „Pojdite k socijalnim demokratom, ti naj vam dajo.“ To je dobil za podporo.

Med reveži, kateri so dobivali podporo od občine, so bili tudi taki ljudje, kateri so hoteli vsaj zasebno ohraniti svoje prepričanje. Celo tako predrzni so se dobili, ki so bili v Marijini ali katoliški družbi. Za plačilo so prišli ob podporo. Gospod župan so vljudno nasvetovali: „Pa pojdite k duhovnom, naj vas ti podpirajo.“

Pred nekaj meseci je v Idriji umrl monsignor Treven, upokojen župnik. Nakazan je bil tudi mestni občini idrijski postavni delež za reveže. Vendar še do danes nismo slišali, da bi bil gospod župan odklonil dedščino, češ: Nesite duhovnom! To bi bilo prevljudno.

V kratkem bode minilo leto, ko je izgubil kar nepričakovano neki cestar v Idriji svojo postransko službo. Pregrešil se je v toliko, da so

---

„Kaj mislite?“ sem hitel.

„S kratka, vi niste za nas. Oglejte se po čem drugem. Z Bogom“.

„Kdo, kdo pravi, da jaz kvarim ljudi?“ sem bruhnil šefu v obraz.

„Vprašajte vaše tovariše“, zanoslja mrzli birokrat.

„Moj Bog!“ sem vzkliknil, „tedaj moja odkritost je skopala grob mojemu tako lepo zasnovanemu načrtu za življenje in moji prijatelji pojo zmagospev ob njem.“

„Zadnji nakit je moja duša izgubila. — Beli liliji so potrgali snežnobela peresa, njene cvetove pa so vrgli v blato, da so zamazani, pohojeni in nezmožni, da še kdaj iznova ožive. Takrat sem v svoji burni žalosti nevoljen žalil Boga, češ, da pusti tako lepo svojo stvar oropati najdražjega!“

Naslonil je glavo in nemo zrl skozi okno po pusti poljani.

„In ljubezen tvoja?“

„Ha, ha, moja nekdanja izvoljenka je dobila pri drugem kruh. Poročil jo je eden mojih kolegov, ko sem jaz izgubil gotovo eksistenco. Ona seveda, no, kaj bi govorila o tem. Z istim dnevom, ko sem zadnjikrat stopil preko praga pisarne našega šefa, je tudi njena ljubezen hujšala in slednjič — umrla.“

„In kako se godi tvojim kolegom?“ vprašam nato.

„Eden izmed njih je poneveril veliko svoto državnega denarja in sedaj premišlja v ječi. Tisti, ki je poročil mojo nevesto, je pustolovec in vse preje, samo oče svoji družini ne. Nepokvarjeni ljudje!“

Molčal je nekaj trenutkov, a potem zopet pričel.

„Ni mi tolikanj za moje prejšnje mesto, dobil sem novo. Z mojo dedščino in kar mi bo donesla moja nova služba, upam živeti svojo rodbino. Peče me samo to, ker človeka, ki plemenito misli o človeštvu, ki bi se zanj žrtvoval, tako kruto varajo in mu vzemo vsako veselje do življenja. Navadil sem se, da ironiziram vse in v ljudeh ne vidim drugega, nego ostudne črve, ki se koljejo za boljši živež in trgajo eden drugemu gorko drobovje iz telesa, samo, da so siti. Barantači, kramarska druhal, vse iztrži, bodi tudi lastna kri!“

Stisnil je pesti in srepo zrl predse.

Jaz pa sem premišljal o odkritih in nepokvarjenih ljudeh. — —

gospod župan sumili. češ, ta mož je agitiral ob deželnozborski volitvi proti liberalcem. Gospod župan so se sicer izgovarjali: „Sosedje so se pritožili, da slabo opravljate.“ Cestar pa je vprašal vse sosede, in vsi so s podpisom potrdili, da so zadovoljni ž njim in da se noben ni pritožil. „Slovenski List“ je prinesel to izjavo s podpisi vred — gospod župan pa je molčal. Ako bi bil dotični cestar liberalec, ne vemo, ali bi ne bil še danes sposoben, da bi pri občini zaslužil kak krajcar zase in za svojo družino. Saj je po njem prvi dobil službo mladenič, kateremu se po zakonu dinamit še zaupati ni mogel, a se je odlikoval s tem, da je klical 19. septembra lani: Živio Majaron!

Najbolj ljubeznivi so pa naši liberalci, kadar pridejo volitve. Ako bi ne imeli posebej naročenih mož, kateri so hodili dan za dnem gledat na občinsko desko, jeli že razpoložen volivni imenik, prav 'gotovo bi nikogar ne bilo, da bi si ogledal imenik. Radovedno smo se vpraševali čemu izdaja prav za prav Dragotin Lapajne svoje lastno glasilo za Idrijo, ko trdovratno molči v svojem listu o vsem tem, kar zanima davkoplačevalce. Kdaj so razpoloženi računi, proračuni ali volivni imeniki, ni bilo še nikdar čitati.

Ali naj sedaj govorimo še o tem, kako se rešujejo reklamacije? Vložena je bila n. pr. reklamacija, naj se vpiše nekaj izpuščenih volivcev v volivni imenik. Takoj so prišli liberalci z izgovorom, da je državno sodišče že v letih 1876 in 1877 razsodilo, da se sme pritožiti edino prizadeti sam. Naj bi vendar navedli besedilo dotične razsodbe!

Pa še potem bomo na nejasnem, zakaj vkljub tem razsodbam naše županstvo dela, kakor se mu vzljubi. Nekdo je predlagal, naj se vpiše v volivni imenik Ivan K. Odgovorilo mu je županstvo: „Ivan K. se ne more vpisati, ker se že jedenkrat nahaja in sicer pod tek. št. 47.

Reklamant si ogleda imenik ter zapazi, da je stalo pod tek. št. 47. prvotno Fran, a so meni nič tebi nič iz Fran napravili Ivan, potem pa reklamanta obvestili: Ivan K. je že vpisan. Ker so pa ime Fran premenili v Ivan, prišel je Fran K. ob volivno pravico. Sedaj je bilo treba zopet tega reklamirati — seveda na drugo inštanco, c. kr. okrajno glavarstvo. Reklamacija je bila vložena potom županstva na c. kr. okr. glavarstvo — in bila tudi rešena, pa ne od okrajnega glavarstva, kamor je bila naslovljena, temveč od mestnega županstva v Idriji, katero reklamacije niti predložilo ni okrajnemu glavarstvu. Le čitajte odlok mestnega županstva v Idriji: „Z ozirom na Vašo na c. kr. okrajno glavarstvo v Logatec namenjena (!) pritožba (!) z dne 13. septembra t. l. se Vam poroča, da se je Fran K. v volivni imenik pod št. 458, v III. razred vpisal, ker se je dokazalo, da ima res osebno dohodnino . . . predpisano. Pritožba se ni c. kr. okrajnemu glavarstvu predložila, temveč koj tukaj rešila.“

Zakaj se ni predložila ta pritožba c. kr. okrajnemu glavarstvu? Kako, da se mestno županstvo v tem slučaju ni sklicevalo na razsodbi državnega sodišča!

Tu je nekaj sličic, katere kažejo, da bi ne bilo napačno, ako bi prišlo v mestni zastop nekaj mož, kateri bi včasih nekoliko podrezali, ne pa rekli k vsemu: amen, kakoršne zastopnike si iskreno žele liberalni voditelji.

Kriva poročila o Hrvatih.

Čudno je, da ravno Mažari tako radi prinašajo kriva poročila o Hrvatih, če tudi jim je vedno na jeziku krilata beseda o osemstoletnej zvezi med Ogersko in Hrvatsko. Ta tako stara zveza pa ni niti najmanje do zdaj delovala na Mažare, da bi se potrudili, da natančno prouče svoje zaveznike Hrvate. V svoji ošabnosti mislijo, da jim tega ni treba, nego smatrajo Hrvate kot svoje podložne, a Hrvatsko za mažarsko županijo, pa da jim je tako dovoljeno pisati in govoriti tudi največje laži o tem zavezniku po imenu.

Tako so Mažari dozdaj popolnoma popačili hrvatsko zgodovino, nič bolje se ne godi hrvatvatski ustavi, o kateri se celo po mažarskih šolah čisto krivo uči, samo da se mažarsko občinstvo odvrne od prave resnice. Zategadelj se ne smemo čuditi, da so nazori o nagodbi med Ogrsko in Hrvatsko čisto krivi celo pri onih možeh, ki ravnajo z javnimi poslovi na Ogrskem. Zato imajo Hrvati tudi toliko neugodnosti in borb, da obranijo vsaj deloma sedanjo za Hrvatsko že samo po sebi odveč slabo nagodbo. Mažari seveda še to prezirajo, ter bi najraje odstranili, ko bi se le dala. Faktično so jo že v marsikakem pogledu tako obrnili, da je Hrvatska že kot mažarska županija, saj se mažarski jezik rabi pri skupnih uradih že na celem Hrvatskem vklju jasnemu zakonu. A kaj delajo Mažari s Hrvatsko v finančnem pogledu? Že peto leto teče, odkar bi bili morali skleniti novo finančno nagodbo, pa je tudi še letos ne bodo. Hrvatska pa ima radi tega vsako leto ogromen primanjkljaj. Zdaj pa že celo zahtevajo, da se Hrvatom vzame sploh vsa autonomija, ker so svoje najbolje prijatelje Srbe tako hudo „razžalili“ z zadnjimi demonstracijami v Zagrebu, češ, da so Mažari dolžni braniti po vsej Ogrskej, v katerej je Hrvatska le županija, svoje sodržavljane. Ker Hrvati svojo autonomijo zlorabijo, je potrebno, da Mažari prevzemo vso upravo v svoje roke.

Pa še več. Oni zahtevajo, da se neki deli Hrvatske in vsa Slavonija kar neposredno pridružijo Ogrskej, češ, da je v teh krajih srbski narod v večini. To je pa grda laž. A ker so po mažarskih časopisih to laž posneli tudi drugi tuji listi, je potrebno razkrinkati lažnjive mažarske poročevalce z uradnimi podatki. Po zadnjem popisu od leta 1900 je imela županija Lika in Vrbava 102.123 rim. kat., a pravoslavnih 107.176; županija Modruš-Rijaka 154.276 rim. kat., a 73.632 pravoslavnih; županija Zagreb 360.115 rim. kat., a 110.552 pravoslavnih županija Varaždin 264.681 rim. kar., a 2252 pravoslavnih; županija Belovar-Vrpiševac 252.656 rim. kat., a 44.872 pravoslavnih; županija Požoga 161.863 rim. kat., a 39.332 pravoslavnih; županija Virovitica 168.228 rim. kat., a 40.829 pravoslavnih; županija Srem 162.532 rim. kat., a 167.455 pravoslavnih!

V vsem je bilo tedaj katolikov 1,721.416, a pravoslavnih 616.518. Razen tega bilo je še zedinjenih 12.871, protestantov 33.992, unitancev 17, židov 20.216 in drugih 1274. Tedaj je bilo samo v dveh županijah nekaj več pravoslavnih nego katolikov v ogromnej množini, namreč v Liki 5053 duš, v Sramu pa 4912 duš, v vseh drugih županijah pa je število katolikov v ogromnej množini.

Laž je tedaj, ko mažarski časopisi trdijo, da ima Slavonija več pravoslavnih nego katolikov. Vse tri županije slavonske imajo 492.454 katolikov in le 267.616 pravoslavnih.

To so uradni podatki, za katere pa Mažari ne marajo, marveč hočejo zunanji svet naslepiti, kako imajo oni prav, da zahtevajo zase omenjene županije, češ, da tako želi tudi tamošnje prebivalstvo samo.

Ta trditev je čisto neresnična. Pravoslavni prebivavci ali Srbi na Hrvatskem niso nikdar goreli za Ogrsko, ravno narobe je. Naj se le potrudijo krivonosi poročevalci mažarskih časopisov med sam narod, pa bodo zvedeli, kako on misli o Mažarih. Po bivšej krajini, kjer je največ pravoslavnih, nočejo niti slišati o Mažarih, oni poznajo še zdaj le svojega cesarja. Med tem narodom živi še dandanes duh bana Jelačiča, a to gotovo ne pomeni prijateljstvo z Mažari. Če pa nekaj „izobražencev“ zagovarja in širi misel v zvezi z Mažari in in Srbi, je to čisto kriva politika, katere ne bode narod sam nikdar odobril, ker je popolnoma protivna mišljenju vsega prebivalstva na Hrvatskem in sicer ne samo katoliškega, nego tudi pravoslavnega.

Politični pregled.

Državni zbor se snide 16. oktobra. Pred državni zbor pride nagodba z Ogersko, še prej pa morda — češka obstrukcija. Tudi tiskovni zakon je na dnevnem redu prve seje.

Na Balkanu. Iz Soluna poročajo, da je došlo tja mnogo korespondentov velikih svetovnih časopisov in da so se podali v Macedonijo, odkjer bodo svojim listom poročali o tamošnjem ustaškem gibanju, ki da zavzemlje že vznemirujoče dimenzije. Dosedaj se turške čete omejujejo na defenzivo, ker jim še ni znan akcijski načrt ustašev. Ti slednji pa da sploh nimajo nobenega načrta, marveč postopa vsaka četa samostojno, vse pa priznavajo kakor vrhovnega poveljnika vsemu gibanju bolgarskega polkovnika Jankova. Ustaške čete se ojačujejo vedno bolj in je število mož v nekaterih četah narastlo od 200 že na 500—600. Ustaši da imajo na razpolago preko 100.000 pušk in več milijonov patron. Listi zatrjujejo, da se v Macedoniji koncentruje 300.000 turških vojakov, v resnici pa znaša število istih komaj 30.000, ker sploh manjkajo sredstva za vzdržavanje večega števila vojaštva. Grki v Macedoniji stoje na strani Turkov in proti ustaškim Bolgarom, kar pač dokazuje v novič, da so v kritičnih momentih tudi narodi, ki so si sicer najbolj sovražni, združujejo v boju proti Slovanstvu. Tako so, kakor znano, tudi tisti Albanci, ki sami streme po svoji samostalnosti, vselej na strani Turkov proti Slovanom, mesto da bi s slednjimi složno borili za neodvisnost. Turkom, Albancem in Grkom pa so se v boju proti Slovanom v Turčiji pridružili sedaj tudi Rumuni. Grška in Romunija sti pozvali namreč zastopnike velesil v Sredcu, naj od bolgarske vlade zahtevajo, da ista z vsemi sredstvi skuša zatreti macedonsko ustaško gibanje Istočasno sti Romunija in Grška protestirali na turški vladi proti temu, da ista premalo stori proti ustašem v Macedoniji. Veliko razburjenje je provzročila v političnih krogih vest v londonski „Saint James Gazette“, ki pravi, da je Rusija v soglasju s Francijo pozvala Porto, naj naredi red na Balkanu. Ta korak, da je storila Rusija zato, da bo imela pretvezo za intervencijo, kar bi imelo jako težke posledice.

Domače novice.

Ubogi liberalci. Naši impozantni shodi liberalcem ne dajo miru. Tudi oni hočejo nastopiti, a žalibog da jim manjka načel in govornikov. Verske ideale so zavrgli, narodne so Nemcem prodali, gospodarskih pa sploh nimajo. Zato se ne smemo čuditi, če se liberalni govorniki gibljejo v samih frazah. Najbolj originalen je dr. Tavčar, ki se kar spravi na kakega govornika, ki je govoril na kakem klerikalnem shodu, in tega pobija, ker se ne more braniti. O kakih načelih, o stvarni polemiki ni govora. Dr. Tavčar je mojster v zabavljanju. Da bi pa ta general sam ne bil, prišli so mu na pomoč celo Hribar, dr. Kušar in dr. Triller. Ti pa ti! Razun prvega ne zastopa noben drug posebne javne časti, noben ni niti poslanec, niti urednik! Pozna se, v kaki zadregi so liberalci. Mislimo, da gospod župan ni nič kaj rad zapustil svoje prestolice, ker je vedel, da na deželi ni več tako kot je bilo včasih, ko so videli vsi v njem in občudovali ga oblečenega v rudečo srajco in prepasanega s širokim trobojnim trakom kot pravo kristalizirno slovensko narodnost. Časi se spreminjajo, gospod Hribar, in tisti, ko so Vas dijaki nosili po dvoranah — so minuli. — O drugih dveh liberalnih govornikih je pa boljše, da molčimo. Škodovala nam ne bota ne dr. Triller, še manj dr. Kušar!

Najinteligentnejši izmed inteligentnih, namreč g. dr. Tavčar je na shodu v Logatcu v svoji „duhovitosti“ stopil za korak naprej, ko je spregovoril tele besede: „Dr. Krek je debelo gledal morda radi obstrukcije, morda pa tudi radi tega, ker se mu je v mehurju voda zapirala. Vse skupaj je krulilo in krulilo, kakor poln svinjak lačnih mladih prešičkov“. Tako zna govoriti samo vodja slovenske inteligence!

Liberalni shodi. Vse sijajno, tako poroča Malovrh dan za dnem, če kje pri zaprtih durih govori dr. Tavčar. Liberalni govorniki praktičirajo tako-le: Doma spišejo svoj govor, potem se ga nauče in pisanega izroče Malovrhu že v nedeljo, še predno se je shod vršil. Malovrh pristavi par fraz in

shod je gotov. Ali se je na shodu res tako govorilo ali ne, to je postranska stvar. Glavna stvar je, da pride govor v list in potem med svet. Zna se pa pripetiti, da se kak govor ne bo govoril, in vendar bo „Narod“ govor priobčil. Pri liberalcih je vse mogoče!

Koliko tehta dr. Tavčar? To vprašanje je sicer postranskega pomena, a vendar bi utegnilo naše čitatelje zanimati. Pretečene dni je prišel g. dr. Tavčar s svojo soprogo na kolodvor in ker je bila tehtnica blizu, gospod doktor pa gotovo dobre volje, sta se stehtala oba. Kazalec je pokazal pri njem 95 kg, pri njej pa 85 kg.

G. Hribar na lovu. Prejšnji teden je ljubljanski župan lovil okoli Kostanjevice na Dolenjskem po velikem graščinskem gozdu zajce in srne. Nam se pa zdi, da gosp. Hribarju ne diši samo divjačina, ampak veliko bolj gozdovi sami. Hribar je diplomat, on si misli, če bi kupil on, oziroma kreditna banka dotične velikanske hrastove gozde, pa bi jih potem parceliral in razprodal. Lep dobiček bi se skupil. In to je prvo! Gosp. Hribarju pa povemo, da ne znajo misliti samo liberalci, ampak tudi — klerikalci!

Liberalno Krško. Prijatelj našega lista nam piše: Na potovanju po Dolenjskem zanesla me je pot tudi v Krško. Bilo je ravno po neki slavnosti. Čudno se mi je zdelo, da je Krško v zastavah, med katerimi je bilo jako malo slovenskih. Na slovenskih so bili napisi nemški, ali pa nemško-slovenski. To je naravnost škandal! Pozna se, da tam, kjer prevladuje liberalizem, tam je še polno starega nemškutarstva. Nemško-slovenska zveza nima nikjer toliko praktičnih poslušalcev kot v Krškem, in nikjer ni toliko nemškutarstva kot tamkaj. Liberalizem in nemškutarstvo je eno in isto!

Goriški Slovenci katoliškega mišljenja žalujejo ob odprtem grobu svojega voditelja dr. Josipa Pavlica. Umrl je dne 5. t. m. za 15 letno boleznijo malarijo, ki mu je sedaj v 41. letu njegove starosti pretrgala nit življenja. Dr. Josip Pavlica je bil zelo nadarjen mož ter je svojo nadarjenost postavil v službo pisateljevanja in krščanskosocijalne organizacije. Okoli njega in njegovega brata dr. Andreja so se zbirali po imenovanju dr. Mahniča krškim škofom goriški možje odločno katoliškega mišljenja. Pokoj njegovi blagi duši!

Iz Kranja nam pišejo: Priznati se mora, da postopajo kranjski liberalci jako brezobzirno. Kar se jim popolnoma ne ukloni, vse hočejo pomandrati. Pri gasilnem društvu jim je prišlo na misel, da jih odbor godbe, ki bi po njihovem prepričanju moral biti tudi za vse strankarske namene pokorno hlapče, premalo uboga. Sklenilo je tedaj gasilno društvo, da se godba izobči in da se njenim članom vzameta ime in znak zveze z gasilci. To degrediranje pa članov godbe ne bo tako bolelo, kakor se je mislilo v seji gasilnega društva. Godbi je bilo treba neodvisnosti. Tudi gasilci si žele nekaj takega, ker le težko gledajo, kako preobračajo kozolce nekateri člani vodstva z precej neumestnimi sklepi. Tudi pri gasilnem društvu se bode kmalu pokazalo, da možem presedata skrajna pretiranost in samoljubje nekaterih poveljnikov. Nezadovoljnost v moštvu narašča in ne brez vzroka.

Za „Učiteljski dom“ v Celovcu prosimo podpore vse rodoljube, vse prijatelje šolske mladine in učiteljskega stanu. Društvo „Učiteljski dom“ ima namen: a) gojiti v učiteljskem naraščaju ljubezen do katoliške vere, do materinega jezika, do avstrijske domovine; b) podpirati mladino, ki se pripravlja za učiteljski stan, nadzorovati jo, priskrbeti ji potrebnega stanovanja in zgraditi v ta namen potrebni dom; c) zastopati koristi učiteljskega stanu. Tako društvo postalo je za koroške Slovence v teku let neobhodno potrebno. Koroška nima več dosti učiteljev, ki bi bili zmožni slovenskega jezika. Mišljenje večine učiteljstva je krenilo na pot, ki je prijatelji šolske mladine ne morejo povsem odobravati. Mej učitelji in duhovniki postal je razdor, ki vzgoji mladine ne more biti v prid. Vzrok teh razmer je pomanjkanje pripravne organizacije, ki bi čuvala nad učiteljskim naraščajem, da se navzame mišljenja, ki nasprotuje krščanskemu prepričanju starišev in na Koroškem posebno nasprotuje naravnemu čutu, ki ga ima vsakteri človek do naroda, iz katerega je izrastel. Društvo „Učiteljski dom“ je prevzelo velevažno nalogo: „Učiteljski dom“ bo podpiral pridne sinove revnih starišev, da zamorejo postati učitelji. Društvo bo nadzorovalo mladeniče da se jim ne izgubi versko prepričanje, ki so ga prinesli z doma seboj. Društvo hoče zabraniti, da se v učiteljskem naraščaju ne ukorenini poniževalno mišljenje, da so učitelji, kar so, postali le po tuji pomoči, in da morajo vsled tega zaničevati svoj narod. Društvo hoče zopet zvezati pretrgano vez mej duhovniškim in učiteljskim stanom, ono hoče učitelje zopet tesneje združiti z ljudstvom, društvo hoče biti matica, pri kateri se bodo zbirali dobro misleči učitelji, ki bodo našli v tem društvu najkrepkejšo duševno in gmotno podporo. Če vsakteri rodoljub ž.tvuje po svoji moči za ta namen, bo lahko ga doseči.

Ivan Božič, deželni poslanec kmečkih občin na Notranjskem, liberalni voditelj na Vipavskem odpotuje kmalu na Hrvatsko, ter bode odložil svoje deželno poslanstvo. Upajmo, da zmaga pri novih volitvah krščanska narodna stranka.

Novo Kneipovo zdravilišče na Slovenskem? „Kneipp-Blätter“ poročajo, da je več častilcev in častilk Kneippove zdravilne metode sklenilo ustanoviti na avstrijskem jugu Kneippovo zdravilišče. Zdravilišče naj bi se ustanovilo v kakem vinorodnem kraju Kranjske, Primorske ali Hrvaške, kjer bi se jeseni s Kneippovo zdravilno metodo združilo tudi zdravljenje z grozdjem, kakor se vrši v Meranu. Kraj naj ne bi bil dva kilometra od železnice, imeti bi moral mrzlo tekočo vodo in gozd. V kraju bi se moralo napraviti vsaj 400 postelj za tujce. Urednik „Kneipp-Blätter“ naš rojak gosp. Okič-Jereb, priporoča za to ustanoviteljem Ajdovščino, Ilirsko Bistrico, ali pa Samobor na Hrvaškem. Nadaljne predloge sprejema uredništvo „Kneipp-Blätter“ J. Okič, Wörichsofen.

Umor. V ponedeljek, dne 29. septembra je na cesti blizu Velenja ustrelil baje J. Pungračič branjevko M. Persoglijo, stanujočo v Celju. Pungračič je potem tekel v trg in ves v strahu pripovedoval ljudem, da so ju napadli roparji in ženo ubili. Živel je ž njo takorekoč v divjem zakonu in bil zadnji čas ljubosumen nanjo. Da bi bil Pungračič storilec, še ni dokazano in je stvar še nekoliko nejasna. Pojasnilo jo bo sodno postopanje.

V Savi je utonila minoli teden v Trbovljah 24 letna šivilja Antonija Markovič pri kopanju. Našli so jo še le čez teden dni.

Družba sv. Mohorja je začela razpošiljati letošnje družbene knjige. Odpošiljale se bodo po sledečem redu: 1. krška škofija, 2. goriška, 3. Amerika in Afrika, 4. razni kraji, 5. tržaška, 6. ljubljanska, 7. lavantinska. Vsebina letošnjih knjig se bodo vsi Slovenci razveselili!

Nova železnica iz Sinčevasi v Železno Kaplo je dovršena in se je slovesno izročila prometu v nedeljo 5. okrobra.

Svaka je hotel umoriti. V Dobrenji pri Mariboru je hotel Šišek umoriti svojega svaka, delavca Strohmajerja. Kupil si je pred nekaj dnevi samokres ter ga nabasal vpričo svoje svakinje s pripomnjo, da ustreli Strohmajerja, kakor hitro se prikaže v hiši. V tem je stopil Strohmajer v sobo. Šišek pa se je zagnal z nožem proti njemu, da bi ga zabodel. Strohmajer pa mu je ušel in poklical svojega očeta na pomoč. Oba sta hotela potem vzeti Šišeku orožje iz rok. Ta pa je sprožil in zadel Janeza Strohmajerja v glavo zelo nevarno. Šišek je ubežal z grožnjo, da ustreli vsacega, ki se mu približa. Orožniki so ga poiskali in ga izročili okrožnemu sodišču v varstvo.

Stavbena kronika v Ljubljani. Letos je zraslo v Ljubljani dvanajst čednih zasebnih hiš, modernih poslopij, ki so v diko mestu. Deželni dvorec je razen dvorane dovršen, istotako justična palača razen porotne dvorane. Prihodnje leto bo na razpolago šestdeset do osemdeset stanovanj, četudi ne cenih, pa vsaj ne nerazmerno dragih.

Tovorni vlak povozil pestunjo in 5letnega otroka. Blizu postaje Kindberg na Gor. Štajerskem je šla v nedeljo neka pestunja s 5 letnim otrokom preko železniške proge v hipu, ko je bil prehod že zaprt radi bližajočega se vlaka. Ko sta bila sredi proge, je pridrvil vlak in podrl oba na tla in šel preko njih. Otrok je bil na mestu mrtev, dekla pa je umrla v malo urah.

Sneg je padel na Kamniških in sosednih planinah.

Žalosten pojav nezavednosti. Umrla je v starosti 79 let gospodična Marija Gašparić, sestra ranjkega hrvatskega škofa Gašparića. Zapustila je precejšnjo premoženje; glavni dedič je „kranjska hranilnica“, ki dobi kakih 60.000 K v namen, da pospešuje s tem denarjem nemško šolstvo v Ljubljani. Elizabetna otroška bolnica dobi 6000 kron, ljubljanski reveži 100 K.

Imenovanje. Bivši koncertni vodja „Glasbene Matice“, g. dr. Josip Čerin je imenovan profesorjem na dunajskem konservatoriju.

Hinko Sirovatka, naš vrli somišljenik in urednik „Glas Naroda“, je bil obsojen v Zagrebu na 6 mesecev ječe. Obdolžili so ga, da je demonstrantom proti Srbom dejal, naj snemo napisne deske pri srbskih trgovcih. Priče so izjavile, da je Sirovatka demonstrante svaril, naj ne opustošijo prodajalnic. Uložena je ničnostna pritožba.

Na sveti Gori bo jutri zbranih na stotine katoliško-narodnih Slovencev. Iz Ljubljane se odpelje danes ob 11. uri zvečer nad 1000 oseb s posebnim vlakom v Gorico. Veliko množico pripelje jutri zjutraj vipavska železnica, mnogo ljudi pa se poda, ako bode lepo vreme, preko hribov na Goriško. Na Sveti gori bomo ob grobu kardinala Missia proslavili njegov spomin. Slavnostni govor bo imel g. dr. Krek. Na grob kardinala Missia položimo krasen venec s trobojnimi trakovi, posebno odposlanstvo pa se poda na grob dr. Jož. Pavlice, kamor tudi položi venec s trakovi in napisi. Mej udeležniki bo mnogo slovenskih županov in poslancev. Somišljeniki iz Gorice sprejmejo one izletnike, ki se pripeljejo s posebnim vlakom iz Ljubljane jutri zjutraj na goriškem kolodvoru.

Nečuvene razmere v trgovskem bolniškem društvu. Tukajšnje trgovsko bolniško društvo razpošilja samo nemška vabila za običajno vsakoletno mašo v spomin umrlih članov. Vpraša se slavni odbor, kako opraviči to netakno postopanje. Več prizadetih društvenikov.

„Narodni Dom“ v Trstu. V ponedeljek so se izselili vsi prebivalci iz poslopja, v katerem je bila nameščena 11 let tiskarna „Dolenc“. V kratkem začno podirati staro poslopje, in v par letih zraste na onem prostoru nova zgradba „Narodni Dom“.

Štrajk v Trstu. Delavci v pristanišču in Lloydovi ladjedelnici se pripravljajo na velik štrajk, ako Lloyd ne usliši zahteve delavcev.

Smrt pod konjem. V soboto je v Vrhpolju pri Vipavi posestnik Kodela padel s konja in se na glavo tako udaril, da se mu je udrla kri, in je bil takoj mrtev.

Mož, ki je kaj doživel. Dne 5. t. m. so zagrebli v Cezanjevcih pri Ljutomeru cerkovnika Josipa Perša. — Pokojnik je bil eden najstarejših vojaških veteranov in svoje dni hraber junak. Leta 1859 se je kakor trobentač 9. lovskega batalijona udeležil vojne v Italiji ter si je v bitki pri Solferinu zaslužil zlato svetinjo hrabrosti. Leta 1864 udeležil se je tudi vojne v Schleswing Holsteinu ter se je v bitki pri Veile skazal zelo pogumnega četovodjo. Iz te vojne je prijel več priznalnih pisem. Njegove junaške čine opisuje nadporočnik Ascher na Dunaju v nekem delu zaslužnih vojakov. — Potem pa je celih štirideset let služboval doma kakor cerkovnik.

Ujedajo se! „Mir“ piše pod tem naslovom: List velikega Nemca Dobernika je zopet enkrat pokazal pravo barvo. V 80. številki se je zagnal namreč v Slovence, ki služijo kakor uradniki na državnih železnicah. Z grozo in trepetom naznanja namreč svojim čitateljem, da se število „slovenskih uradnikov s Kranjskega“ množi na nemških postajah v „čisto nenavadni meri“. Koliko je resnice na tem, mi ne vemo. „Fr. St.“ pa so se kar na debelo zlagale že tolikrat, da jim prav nič ne verjamemo več! Mogočno pravi oni listič: „Mi to prikazen natanjko zasledujemo in ne pozabimo od časa do časa opozoriti na

posledice". — Kakor lovski pes zasleduje stopinje divjačine, tako hoče torej častna kompanija „Dobernik, Lakner in drugovi" vohati za † † † Slovenci Kranjci, ki vestno in zvesto služijo državi. železnicam in ki se nič ne vtikujejo v javno življenje. -- Gorje nam, če smo mi čitalje opozorili na delovanje in hujskanje kakega nemškega uradnika, profesorja ali učitelja, ki je hujskal na prav predrzen način zoper Slovence. Kaj rad nam takrat omenjeni list brusi besede: „Naderer, Denunciation" itd., dasi smo pisali vedno le na podlagi važnih in resničnih podatkov. Vohuni iz nasprotnega brloga pa stikajo za slovenskimi uradniki, če treba tudi za njih osebnim življenjem, samo zato, ker so dotičniki — Slovenci! Tako početje se mora obsojati samo ob sebi! Fej! Sram vas bodi!

Pomanjkanje vode v Istri. Grozne vesti prihajajo iz Istre, kaj je letos prestal tam naš narod zaradi suše. Občine, ki so v rokah Italijanov, so bile naravnost v nevarnosti, da izumro na žeji in po zastrupljenju zaradi okužene pitne vode. Vse vasi v okolici mesta Pulja so brez vsake vode. No, bile so srečne, da so smele jemati vodo v Pulju, dve in več ur daleč. Iz vasi v okolici Vodnjana so gonili naši kmetje živino na vodo k reki Raša, dan hoda daleč. Od tam so vozili tudi vodo domov za najnujnejše domače potrebe. Med tem so pa doma ženske, starci in otroci medleli od žeje, pa sesali korenine od trave. — Kdaj bo boljše, kdaj se spremene turške razmere v avstrijski Istri?

Razne stvari.

Oh, ti uboga Nemčija. Zakaj pa? bode vprašal marsikateri. No zato, ker je predsednik posojilnice v Langewiesu na Nemškem izginil. — No, to pa vsaj ni nič hudega. — Pa počasi, prijatelj. Sedaj so dognali, da manjka v blagajni nad pol milijona mark. Koliko je to našega denarja, naj si vsak sam računi. Ena marka je 60 kr. Da, v Nemčiji vedno poka, in nazadnje bo menda vsa njihova napuhnjenost razpočila. Ali „Narod" tukaj nič ne vidiš? ker samo naše zadruge po Slovenskem blatiš in se njihovega propada veseliš.

Malarija. Ta bolezen, ki je spravila dr. Pavlico v grob, v naših krajih ni znana. Gospoduje le v močno močvirnatih krajih, posebno v Italiji, ki je za ljudstvo „bič božji". Tudi ranjki Pavlica jo je dobil za svojega bivanja v Italiji. Vzrok te bolezni so neke vrste komarji, katere imenujejo zoologi „anopeles". Ako ta živalica, ki je dolga komaj osem do dvanajst milimetrov, človeka piči, izpusti mu v kri parazite, ki se zarijejo v tista telesca, katera dajejo krvi karakteristično rdečo barvo. Ti paraziti telesca uničijo, a se ob enem dele na deset dvajset in več novih, ki se tudi zajedo v krvi in nadaljujejo uničujoče delo. Ako se torej ob pravem času ne pomaga, razkroje počasi vso kri, česar nasledek je — smrt. Pri vsakem takem delenju nastopa hujša ali slabša mrzlica. Med temi paraziti, ki se množe po deljenju, je pa tudi nekaj takih, ki imajo spol. Ako torej piči komar malaričnega človeka, izsesa mu nekaj možkih in ženskih parazitov, ki se potem v njem oplode, a sad so zopet taki paraziti, ki se morejo premnogokrat deliti in s katerimi more „anopheles" zopet okužiti človeka. Ker se ta bolezen širi po komarjih, je pač razumljivo, da je v močvirnatih krajih, kjer ti komarji žive, jako razširjena. Da, marsikje v Italiji so kar celi okraji popolnoma malarični. Malarija je bila torej v takih krajih enaka sovražnica ljudstva kakor kolera in kuga, posebno, ker ji do nedavna niso spoznali vzroka. No, posebno po zaslugi rimskega profesorja Grossi-ja vemo, odkod prihaja ta bolezen, in upanje je, da konča boj, ki ga vodijo zdravniki zoper ta „bič", kakor ljudstvo po pravici imenuje malarijo, z novim triumfom za zdravniško vedo.

Klient pretepel svojega odvetnika. Odvetnik Casocetti iz Bolonije prišel je pred par dnevi v Milan, da bi tam zagovarjal pred sodiščem svojega klijenta, nekega Bassani-ja, prekupčevalca s konji. Ko sta se srečala na hodniku sodnijskega poslopja, nastal je med njima prepir. Bassani je začel namreč odvetniku očitati, da ga slabo zagovarja. Prepir je končal s tem, da je hrust Bassani zasolil odvetniku dve tako močni zaušnici, da ga je ž njima potrl na tla. Odvetnika so morali krvavečega odnesti v bolnišnico. — Kaj pravi k temu dr. Tuma? Ta slučaj dokazuje, da ni vedno varno ubijati ljudem v glave pravni čut.

Holanska izdaja „Balkanske carice". V Amsterdamu je izšla v holanskem prevodu, ki ga je priredil Hugo Marck, drama „Balkanska carica", ki jo je spisal črnogorski princ Nikola. Knjiga, ki se je tiskala le v 50 eksemplarih, je okusno opremljena in črnogorskemu princu poklonjena.

Delavci na Japonskem. V Japanu ima vsak delavec napis na svojem pokrivalu o stroki, s katero se bavi in ime njegovega gospodarja.

Smrt v premogovniku. Ko se je te dni v rov premogovnika Pontypool hotelo peljati osem oseb, odtrgala se je vrv. Ponesrečenci so zleteli 275 metrov globoko in ostali na mestu mrtvi.

Pouk proti židom. Listi javljajo, da so poveljniki posameznih polkov v Nemčiji pri slovesu dosluženih vojakov naročili vojakom, naj civilne obleke ne kupijo v židovskih prodajalnicah, ker ondi bodo oškodovani. Kupujejo naj pri krščanskih trgovcih, ki trpe pod židovsko konkurenco.

Naravni rov mila je bil nedavno odprt v Ashcroft, Britskej Kolumbiji. Tvarina. v katerej je aktivni predmet borax, izkopava se v množini več ton težave na dan.

Grozna smrt indijskega roparja. G. Bruce, razupiti indijanski ropar, kateri je pred več meseci vbil Victorio Mario, mlado Indijanko s tem, da jo je davil dokler je postala nezavestna ter jo potem v takem stanju živo pokopal, in pozneje z zapora pobegnil redarjem, bil je sedaj zopet v južnej Nevadi od Indijancev vjet. Privezali so mu zanjko okoli vratu in potem privezali vrv biku na roge, kateri ga je podivjan vlekel po kamenitej pustinji nad miljo daljave. Njega telo bilo je grozno razmesarjeno in potem na gromado vrženo in sežgano.

Polovica konja. Neki dunajski sedlar je izjavil o priliki, ko je navajal svoje dohodke zaradi dohodninskega davka, da ima polovico konja. Davčni urad je bil seveda radoveden, kako se more imeti polovico živega konja, ter se je hotel prepričati. Na sedlarjev dom došla policija se je morala prepričati o istinosti trditve. Sedlar je kupil s svojim prijateljem gostilničarjem skup enega konja, katerega sta rabila in hranila vsporedno vsak teden enkrat sedlar, drugokrat krčmar. To je šlo lepo mirno. Sedaj pa hoče krčmar prodati svojo polovico konja, sedlar pa hoče svojo ohraniti in zato se morata sedaj toževati, ker kupec, ki bi hotel kupiti samo pol konja, se ne dobi lahko. Sodniji se do sedaj še ni posrečilo, da zadovolji obema tožiteljema in polovičnima lastnikoma konja.

Strašna rodbinska drama. 50 letni vlastnik neke gostilne na Dunaju, Ivan Förchtgott je v svojem stanovanju ustrelil svojo ženo, svoje tri otročiče in potem samega sebe. Förchgott je bil nekdaj inžener. Pred 4 leti pa je prevzel gostilno, a kupčija je šla slabo, in je mož zašel v dolgove tako, da ni imel nikjer kredita več. Neko noč je vse skupilo izročil prvemu natakarju z naročilom, naj z denarjem poplača osobje. Potem je odšel v neko kavarno, kjer je ostal do 5. ure zjutraj. Drugo jutro proti 1/29. uri zjutraj pa je izvršil grozno delo. Prihitevši sosedje so našli — pet mrtvih trupel.

Živega zabili v rakev. V Kabarovsku v Srbiji napila sta se dva vojaka. Eden ni prisel niti do vojašnice ter obležal je nezavesten na ulici. Mimoidoča sanitetna patrulja ga je našla, položila na voz in ga, misleča, da je obolel za kolero, peljala v barako za okužene. Tam so dozdevnega mrtveca potresli z neugašenim apnom, zabili v rakev in ga takoj prepeljali na pokopališče za okužene. Ko je mrtvaški voz vozil čez železnični nasip zadel je ob velik kamen. Rakev je odletela z voza, in pokrov je odskočil. Padec in sveži zrak sta vzbudila pijanega vojaka, ki je začudeno gledal celo komedijo, potem pa zbežal. Seveda je bil mestni zdravnik takoj odstavljen.

Častniki — cerkveni roparji. Iz Ameriških združenih držav se poroča: „Častniki osmega pešpolka, ki so pred kratkim došli s Filipinov na transportnem parniku ‚Buford', so prinesli seboj več zabojev plena, ki ga mislijo podariti muzeju v West Pointu. Toda colninski uradniki so se branili za sedaj dovoliti tem stvarem uhod in si hočejo preje zagotoviti dovoljenje državnega tajnika. Med stvarmi sta dva verska kipa in tkanine, ki so jih pokrivale. Eden teh kipov je Kristus iz ebenovine, ki ima na južnem Luzonu ime ‚črni Kristus'. — Eksekutivni odsek pri Catholic Truth Society je precej zahteval od našega predsednika, naj ukaže preiskati, kako so prišle te verske stvari v roke častnikov.

Število avstrijskega prebivalstva. Statistična centralna komisija je izdala sedaj o tem natančni izkaz. Prebivalstva je v Avstriji 26,150.708, od teh je rimskih katolič. 20,660.279 grško uniranih 3,134,439, armenskih unijatov 2096. Židov je. 1,221.899. Nemški obč. jezik govori 9,170.839, češki in slovaški 5,955.297, poljski 4,259.152, rusinski 3,375.576, slov. 1,192.780 hrvaški 711.380, laški 727.102, rumunski 230.963, mažarski 9516 prebivalcev. Kranjsko ima 508.150 prebivalcev, od teh je 475.302 Slovencev in 27.177 Nemcev. Ostali prebivalci so raznih drugih narodnosti.

Statistika madjarizacije. Ogrsko ministerstvo za notranje stvari je razposlalo podrejenim oblastim popis imen, ki so se madjarizirala v prvi polovici leta 1902. Teh imen je 2148. Madjarizatorji izbirajo sama korenita imena, kakor: Asztalos, Meszaros, Cakrasz, Kovasz itd. Ali zveni to po — madjarski! Najbolj iščejo madjarizacijo imena: Blau, Braun, Weiss, Kohn. Tako je n. pr. samo v enem mesecu 95 Kohnov dobilo madjarska imena. Da li so s tem res postali Madjari ti — Židje.

O samomoru bežečih zaljubljencev se poroča iz Brna v Švici: V Evianu ob Genovskem jezeru je bil aretiran lastnik hotela „Helberg". Nek častnik z gospo svojega stotnika je tu sem pribežal. Gospa je vzela svojemu možu 32.000 kron in mnogo dragocenosti, in vse to v kovčegu je izročila hotelirju. Stotnik je prišel v Evian z budapeškim policajem in poizvedel o vsem. Toda ko so odprli kovčeg, so dobili v njem le 30.000, na kar je bil hotelir aretiran. Bežeča zaljubljenca pa sta se usmrtila v Wallisu.

Vihar porušil vlak. Grozen tornado je v okolici Meridana nedavno vrgel osobni vlak Chikago & Nothwestern železnice raz tira ter provzročil smrt dveh oseb in več druzih nevarno poškodoval. Vlak je vozil 35 milj na uro, ko je inženir opazil bližajočo se nevarnost. Skušal je uiti viharju s tem, da bi povečal hitrost vlaka, toda par trenutkov pozneje je vihar zadel vlak, odtrgal vozove za popotnike in za prtljago od lokomotive ter jih prevrnil v 18 čevljev globok jarek ob tiru. Strah popotnikov, ki so bili pokopani pod razvalinami, se je povečal, ko so začeli porušeni vozovi goreti. Nekaterim možem se je posrečilo pogasiti ogenj, da so tako preprečili še večjo nesrečo. Ko so pozneje drugi ljudje prišli na lice nesreče in odstranili razvaline, se je pokazalo, da ste bili dve osebi ubiti, tri nevarno ranjene in skoro vsi drugi več ali manj poškodovani. Lokomotiva je ostala na tiru nepoškdodovana.

Predrznost mu je pomagala. Na zelo predrzen način dosegel je zlato prostost 27letni kaznjenec Milburn Dickerson z ječe v Columbus Ohio, v katero je bil radi umora dosmrtno obsojen. Že pred več tedni dospela je njegova mati ga obiskati z daljne Kalifornije, in ker se je vselej dostojno obnašal, bila so mu nenavadna dovoljenja privoljena. Ko so se dne 25. avgusta njegovi sodelavci k južini podali, ostal je sam neopazovan v delavnici, in nihče ga ni pri južini pogrešil. Med tem vlomil je v oblačilno shrambo nadzornika Hoffmana ter se polastil njegovo civilne obleke. Našel je v shrambi tudi naročilni list, tvrdke Columbus Milling & Supply Co., katerega je s ponarejenim pisanjem podpisal, ter odnesel v kaznilnično delavnico, v kateri delajo obuvala. Podal je naročilni listek tamošnjemu nadzorniku. kateri ga je spoznal in začuden vprašal: „Od kedaj si pa ti oproščen?"

„Pred par dnevi so me spustili“, lagal je predrzno ubeženec. Dobil je potem cel naročaj obuval, s katerim je odšel, a se kmalu zopet povrnil, ter nadzornika poprosil; naj bi mu stranska vrata odprl, da bi mu ne bilo potreba tako daleč okolu hoditi. Nadzornik je ustregel njegovej želji. Dickerson se mu je uljudno zahvalil ter korakal ven — in ni ga bilo več videti.

Vedno le „pristno“. Ne malokdaj izraža kdo pri nas na kupovanju željo, da bi dobil samo „pristno“ blago. Kaj pa je prav za prav „pristno“? S tem označujemo „prvotno“, „prvo“ blago, ki je izdelano tako, kakor ga je hotel izumitelj. V današnjih dneh pa kaj radi posnemajo, novo, dobro stvar, ki ima kaj uspeha, ter prodajajo posnemek kot „prav tako dobrega“, časih celo kot „boljšega“. To se zgodi zlasti pri živilih, najsi je uprav tu najbolj važno, da se odjemalec ogiblje „nepristnim“ izdelkom. Ko se je pred več nego deset leti Kathreinerjeva Kneippova sladna kava spričo nenavadnih svojih prednosti čudovito hitro udomačila v rodbinah so se takoj pojavili posnemalci, da bi navadne pražene izdelke, ki so bili le po zunanjosti podobni pristnemu blagu, prodajali kot enako dobre in tako kupčevali v svoj prid. Seveda ni trajalo slepenje nikoli dolgo, zakaj naše gospodinje, ki so se dale enkrat ali dvakrat pregovoriti, da so poizkusile posnemek, so kaj hitro opazile veliko razliko v okusu. Ali če eden neha, začne zopet drugi, zato ravna vsaka gospodinja pametno, če ob nakupu sladne kave vselej pristavi: „Pa le pristno Kathreinerjevo, v znanih Kathreinerjevih zavojih.“ Zakaj samo ta ima priljubljeni, prijetni okus, ki se močno bliža okusu zrnate kave, in samo to izboljšuje kavo, kjer je ta zdravniško prepovedana. Kathreinerjeva kava je bila in je še zdaj pač najboljši, pristni izdelek, še danes nedosežen v svojih vrlinah. Zanjo res velja toli izpričano geslo: „Pravo je zdravo“.

GLASNIK.

Delavske drobtine.

Velezanimivo javno predavanje. Prihodnji torek ob pol 8. uri zvečer bode v veliki dvorani „Katoliškega doma“ predaval cand. phil. g. Anton Jarc o strašnem potresu na Martinquu in o njegovih vzrokih Predavanje bo g. predavatelj razjasnjeval s pomočjo scioptikona s slikami. V ta namen je odbor „Slovenske kršč. zveze“ vpeljal na oder elektriko. Javna predavanja se bodo odslej vršila v „Katoliškem domu“ vsak torek ob pol 8. uri zvečer.

Novo delavsko društvo. Pri Devici Mariji v Puščavi bo imelo katoliško delavsko društvo svoj prvi občni zbor jutri ob 3/4 na 9. uri dop. Začne se s pridigo, potem bo slovesna sv. maša, po sv. maši pa zborovanje in volitev odbora ter sprejemanje udov. — Pozdravljamo novo društvo v katoliški organizaciji.

Generalni štrajk rudarjev v Franciji. V seji zaveznega odbora so nekateri delegati priporočali, naj bi se na vladi napravil še slednji poskus, predno se stori tako odločen sklep glede generalnega štrajka. Končni sklep se je odložil na pret. ponedeljek. Te dni je imel v Parizu sejo narodni odbor rudarjev, v kateri seji pa se ni ničesar sklenilo. Odbor se je sestal tudi popoludne. Generalnemu štrajku sta nasprotna samo še dva odbornika. V popoludanski seji je narodni odbor sklenil vprizoriti generalni štrajk, katerega začetek se je določil za te dni. Izdal se je proglas na vse rudarje, ki jih pozivlja v generalni štrajk. Proglas dokazuje opravičenost tega sklepa in se obrača do rudarjev vsega sveta, naj jih podpirajo v tem boju! Načina podpore pa proglas ne določa, marveč prepušča določitev istega posamičnim skupinam rudarjev po vsem svetu. Slednjič se obrača manifest tudi do vojakov, katere pozivlja, naj se o generalnem štrajku ravnajo po svoji vesti, kakor je storil tudi polkovnik Saint Remy, ko je dobil ukaz, naj asistira zapiranju kongregacijskih šol, a ni hotel izvršiti tega ukaza. Generalni štrajk so sklenili radi tega, ker posestniki rudnikov niso hoteli imenovati delegatov, kateri bi se z delegati rudarjev pogodili radi urejenja najmanjših dnin in delavnih razmer.

Štrajk premogarjev v Ameriki. Iz New-Yorka poročajo, da postajajo posledice štrajka premogarjev vedno bolj nevarne. Hidravlične dvigalnice v brooklynski luki imajo premoga le še za štiri dni. V tiskarni časopisa „World“ so že v ponedeljek morali žgati leseno pohištvo iz pisarn, da so greli vodo v kotlih parnega stroja ki goni tiskarski stroj. Premog se prodaja po nezaslišano visoki ceni, dogajajo se tudi zelo pogosto tatvine premoga. Oboroženi tatovi so celo ustavili parnik na morju in ga oropali premoga. V Pensilvaniji, kjer je generalni štrajk premogarjev, je 12.000 vojakov pod poveljništvom generala Gobina, ki varujejo rudnike.

Pozor! Pozor!

Prijatelj, ako hočeš najcenejše in najpristnejše vino piti, tedaj se potrudi v gostilno na **Francovo nabrežje**, kjer ga toči

Josip Maček

po sledečih cenah: 9 x—37

Istrijansko, belo,	liter po	**28**	**kr.**
Cviček	„ „	**32**	„
Bizelsko	„ „	**36**	„
Rebula	„ „	**40**	„
Refoško	„ „	**48**	„

Čez ulico točijo se zgoraj navedena vina pri litru 2 kr. ceneje.

Opozarjam Te pa posebno, da se tam dobi **črni istrijanec po 24 kr. liter,** kateremu je vsaka konkurenca izključena, bodisi po kakovosti ali po ceni.

Lekarna Piccoli „pri angelu“ v Ljubljani, Dunajska cesta.

Blag. gosp.

Piccoli,

lekarnar

Ljubljana.

Pri neki gospej, katera je trpela dolgo časa na nervoznosti, sem vporabljal z izvrstnim vspehom **Vaše** železnato vino Prosim torej, pošljite mi nadaljnih šest steklenic imenovanega vina.

Dr. L. Färber

c. kr. štabni zdravnik

Raštelj, št. 19.

Gorica, 6. junija 1901. III. 40 10—2

Stavbeno, umetno in konstrukcijsko ključavničarstvo

Josip Weibl

nasl. tvrdke **J. Spreitzer**

Slomšekove ulice št. 4

priporoča sl. občinstvu in preč. duhovščini svojo

izborno urejeno delavnico

v kateri izdeluje 7 49—38

žično omrežje na stroj, obhajilne mize, ograje pri spomenikih in na mirodvoru, obmejno omrežje, vežna vrata umetno in preprosto izdelana, balkone, verande, paviljone, stolpne križe, štedilnike itd. itd.

Specijaliteta: Valjični zastori — Železne konstrukcije — Vodne sesalke Napeljevanje vodovodov.

Napravlja **troškovnike in načrte** po poljubnih risbah v različnih slogih in pošilja poštnine prosto.

Vse poprave

izvršuje najvestnejše in zanesljivo po najnižji ceni.

Cene so primerne solidnemu delu dokaj nizke.

ČEŠNIK & MILAVEC

Ljubljana — Lingarjeve ulice

priporočata slavnemu občinstvu 43 6—3

novosti

za jesenske in zimske potrebščine v lepi izberi, modnih volnenih ženskih oblek, lodna, perilnega porheta i. t. d.,

isto

za gospode velika izbira vseh vrst sukna za obleke, zimske suknje, površnike, haveloke i. t. d.

Cene zanesljivo najnižje.

Dr. Viljem Schweitzer

45 4—1 naznanja, da je **otvoril** dne 1. oktobra 1902

svojo odvetniško pisarno

v Ljubljani, na Kongresnem trgu štev. 19

poleg nunske cerkve in „Vzajemnega podpornega društva“.

Odgovorni urednik: Ivan Štefè. Izdajatelj: Konzorcij „Slovenskega Lista“. Tisek Zadružne tiskarne v Ljubljani.